KÜLTÜREL MİRASIN OLUŞUMU VE DEVAMLILIĞI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME: ANTALYA KARAALİOĞLU PARKI

Ayşe ŞEKERCİ [1], Sezen Başak ÖZÜNUR[2], Şerife İNCEDEMİR[3]

Özet

Bir toplumun zaman içerisinde katmanlaşarak oluşturduğu, yerel kimliği yansıtan somut ve somut olmayan değerlerin bütünü kültürel miras olarak adlandırılabilir. Toplumu şekillendiren ve gündelik yaşantıyı örgütleyen, dil, gelenek, etnik ve dini yapı, yapım yöntemleri gibi somut olmayan değerler kültürel mirasın önemli bir parçasını oluştururken aynı zamanda somut kültürel miras ürünlerinin oluşumuna da katkıda bulunurlar. Kent dokuları, sit alanları, mimari öğeler, peyzaj, biyolojik çeşitlilik gibi doğal ve yapılı çevrenin bütünü kültürel mirası oluşturan somut değerlerdir.

Kültürel mirasın korunması ve yaşatılması, toplumun oluşturduğu ortak belleğin devamlılığının sağlanmasında ve günümüz toplum yaşamının şekillenmesinde önemli bir rol üstlenmektedir. Türk toplum yaşamının değişiminde Cumhuriyet'in ilanı önemli bir dönüm noktasıdır. Değişen rejim ile birlikte kent kurgusunda ve mimari anlayışta köklü değişiklikler yaşanmıştır. Sosyal yaşantıdaki değişimin kent kurgusuna yansıması Cumhuriyet Dönemi'nde kamusal mekân üretimine verilen önem üzerinden izlenebilir. 1940'lı yıllarda Antalya'da yapılan planlama çalışmalarında bu etkinin izlerini meydan ve parklarda görmek mümkündür. Bu dönemde tasarlanan Antalya kent merkezinde yer alan Karaalioğlu Parkı Kaleiçi surlarının dışında örgütlenen yeni kentin planlama hareketleri kapsamında falezler üzerindeki bataklık alanın dönüştürülmesiyle kent yaşamına dâhil edilmiştir.

Antalya için önemli bir ticaret aksı olan Atatürk Caddesi ile bağlanarak tasarlanan Karaalioğlu Parkı tarihi kent merkezi Kaleiçi'nin devamı niteliğindedir. Parkın içinde yer alan kamu kurumları, eğlence mekânları, çocuk oyun alanları, spor alanları ile seyir teraslarının doğal ve yapılı çevre ile ilişkilendirilerek tasarlanmış olması parkın yoğun olarak kullanılan bir kamusal mekâna dönüşmesini sağlamıştır. Karaalioğlu Parkı, yapıldığı dönemden günümüze dek park işlevini sürdürerek kentlinin belleğinde yer edinmiştir ve bugün de kentlinin yoğun olarak kullandığı bir parktır.

Bu çalışma; parkın, doğal çevrenin korunmasına katkısını, Cumhuriyet Dönemi etkisini günümüze taşıyarak kültürel mirasın bir parçası haline gelmesini ve kent yaşamına dâhil olma sürecini tartışacaktır. Kullanıcılarda kentin merkezinde yer alan kültürel mirasa dair farkındalık oluşturulması ve koruma bilincinin kazandırılması da çalışmanın hedefleri arasında yer alır.

Anahtar kelimeler: Kültürel Miras, Kent Belleği, Cumhuriyet Dönemi, Karaalioğlu Parkı, Antalya

Abstract

The whole of intangible and tangible values, which reflect the local identity that a society has stratified over time, defined as cultural heritage. Intangible values such as language, tradition, ethnicity and religious structure, construction methods, shapes society and organizes everyday life constitute an important part of cultural heritage, also contribute to the formation of tangible cultural heritage products. The whole natural and built environment such as urban patterns, conservation sites, architectural elements, landscapes, biodiversity are the tangible values that constitute the cultural heritage.

The preservation and maintenance of cultural heritage plays an important role in ensuring the continuity of the common memory of the society and in shaping the life of today's society. The proclamation of the Republic is an important milestone in the transformation of Turkish society. Along with the changing regime, there have been fundamental changes in urban design and architectural approaches. The reflection of the change in social life can be observed from the importance given to public space production during the Republican period. It is possible to see the traces of this activity in the parks during the planning works in Antalya in the 1940s. Karaalioğlu Park, located in the city center of Antalya designed in this period, was included in the city life by transforming the marsh area on the cliffs within the scope of the planning movements of the new city organized outside the walls of Kaleiçi.

Karaalioğlu Park, designed by connecting with Atatürk Street which is an important commercial axis for Antalya, is the continuation of Kaleiçi's historical city center. The fact that

[1]Öğr.Gör., Akdeniz Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü, aysesekerci@akdeniz.edu.tr

[2]Arş.Gör., Akdeniz Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü, sbozunur@akdeniz.edu.tr

[3]Arş.Gör., Akdeniz Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü, sincedemir@akdeniz.edu.tr

public institutions, entertainment venues, children's playgrounds, sports fields and viewing terraces are associated with the natural and built environment in the park has made it possible to turn the park into an intensely used public space. The Karaalioğlu Park has been functioning as a park from the time it was built and has placed in the memory of the citizens, and today it is a park that used extensively.

This study will discuss the contribution of the park to the preservation of the natural environment and how the park has become a part of the cultural heritage by carrying the influence of the Republican Period and its involvement in urban life. One of the aims of this study is to provide the awareness of the cultural heritage in the center of the city and conservation consciousness among the citizens.
Keywords: Cultural Heritage, Urban Memory, Period of Republic, Karaalioğlu Park, Antalya.

Giriş

Kültürel miras kavramının günümüzde uluslar arası örgütler tarafından tanımı yapılmıştır. ICOMOS (International Council on Monuments and Sites), Kültürel Miras Alanlarının Algılanması ve Sunumu Tüzüğü'nde kültürel miras alanı kavramını; tarihi ve kültürel öneme sahip olup, çoğu zaman yasalar çerçevesinde korunan yer, doğal peyzaj, yerleşim alanı, tekil mimari yapılar ve yapı toplulukları, arkeolojik alanlar olarak tanımlar (ICOMOS,2008). UNESCO'nun (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunmasına Dair Sözleşme'sine göre; tarihi, estetik, sanatsal, bilimsel, mimari nitelikleri açısından evrensel değer taşıyan insan ürünü veya doğa ve insanın ortak ürünü olan her türlü anıt, yapı topluluğu ve sit alanları, kültürel mirasın kapsamına girer. Estetik veya bilimsel açıdan evrensel değeri olan doğa ürünü, fiziksel, biyolojik, jeolojik oluşumlar, tükenme tehdidi altında olduğu belirlenmiş olan bitki ve hayvanların bulunduğu alanlar, doğal sitler ise doğal mirasın kapsamına girer (UNESCO,1983). Ülkemizde kültür varlığı kavramı 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yasası'nın 3. Maddesine göre "Tarih öncesi ve tarihi devirlere ait, bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan veya tarih öncesi ya da tarihi devirlerde sosyal yaşama konu olmuş bilimsel ve kültürel açıdan özgün değer taşıyan yer üstünde, yer altında veya su altındaki bütün taşınır ve taşınmaz varlıklardır."olarak tanımlanmıştır (Madran, Özgönül, 2011:7). Literatüre geçmiş tüm bu tanımlar çerçevesinde kültürel miras kavramı bir toplumun zaman içerisinde katmanlaşarak oluşturduğu, yerel kimliği yansıtan somut ve somut olmayan değerlerin bütünü olarak adlandırılabilir. Toplumu şekillendiren ve gündelik yaşantıyı örgütleyen, dil, gelenek, etnik ve dini yapı, yapım yöntemleri gibi somut olmayan değerler kültürel mirasın önemli bir parçasını oluştururken aynı zamanda somut kültürel miras ürünlerinin oluşumuna da katkıda bulunurlar.

Zaman içerisinde oluşan, evrensel değer taşıyan, tarihi birer belge niteliğinde olan kendi alanında sanata ve bilime katkısıyla tek olma özelliği taşıyan kültürel miras ürünlerinin ve onlardan edinilecek bilgi ve deneyimlerin, gelecek kuşaklara aktarılması, toplumlar için önem arz etmektedir. Kültürel mirasın korunması ve yaşatılması, toplumun oluşturduğu ortak belleğin devamlılığının sağlanmasında ve günümüz toplum yaşamının şekillenmesinde önemli bir rol üstlenmektedir.

İnsan, doğa veya her ikisinin ortak ürünü olan bir varlığın, kültür mirası kapsamına dahil edilebilmesi ve yasal çerçevelerle korunabilmesi için bazı nitelikler ve değerler tanımlanmıştır. Madran ve Özgönül kültürel miras olarak tanımlanabilecek varlıkların sahip olması gereken bu değerleri farklı kaynaklardan derleyerek; "süreklilik değeri, tarihsel değer, anı değeri, mitolojik değer, artistik ve teknik değer, özgünlük değeri, enderlik değeri, teklik değeri, grup değeri, çokluk değeri, homojenlik değeri, ekonomik değer, işlevsel değer, geleneksel değer, eğitim değeri, belge değeri"şeklinde belirlemiştir. Bu değerlerin bir ya da birkaçını taşıyan varlıklar kültürel miras niteliğini taşır. Kültürel miras ürünleri ait olduğu toplumun yaşam kültürü, inanç biçimi, estetik anlayışı, mimari anlayış, kent kurgusu, yapım teknikleri gibi özelliklerini yansıtmasıyla, o toplumun geçmişine ait izler barındırır (Madran, Özgönül, 2011:61-75).

Toplumsal yaşamda meydana gelen değişikliklerin sonucunda, toplumun ürettiği her türlü somut ve somut olmayan değer de değişip dönüşmektedir. Toplumsal yaşam ve üretilen değerler arasındaki etkileşimin izleri, kültürel miras katmanları üzerinden izlenebilir. Bu bağlamda seçilen Antalya Karaalioğlu Parkı örneği, toplumsal yapının değişmesiyle meydana gelen değişim ve dönüşümün bir ürünü olması ve yukarıda sözü edilen değerlerden; süreklilik değeri, anı değeri, ekonomik değer, işlevsel değer, geleneksel değer, eğitim değeri ve belge değerini taşıması sebebiyle çalışmaya konu edilmiştir.

Cumhuriyet Dönemi Etkisiyle Toplumsal Yaşantıda Gerçekleşen Değişimin Kentsel Mekâna Katkısı

Türk toplum yaşamının değişiminde Cumhuriyet'in ilanı önemli bir dönüm noktasıdır. Değişen rejim ile birlikte kent kurgusunda ve mimari anlayışta köklü değişiklikler yaşanmıştır. Cumhuriyet Döneminde devlet politikası haline gelen modernleşmenin sonucu olarak insanların toplumsal yaşantıya bakışları, gündelik yaşam ve gereksinimleri değişmiştir. Bu gereksinimlerin kentsel mekândaki karşılığı, kamusal mekân üretimidir.

Kamusal mekânlar, ortak düşünce, bellek ve kimliğin üretildiği, toplumsal gelişmelerin izlenebildiği etkileşim alanlarıdır. Bu etkileşim kolektif belleğin, kentlilik bilincinin ve kentsel kimliğin oluşumuna katkıda bulunur (Çalak, 2012:36). Cumhuriyet dönemi anlayışı da yeni bir kentsel kimlik ve kolektif bellek üretmeyi hedefler ve bunun sonucu olarak ortaya çıkan kent parkları, modernleşen kentsel kimliğin yansıması olarak cumhuriyet dönemi kent kurgusunda yerini bulur.

Cumhuriyet Dönemi'nde parklar planlanırken kentin imajını güçlendirmek amacıyla kent kurgusunda önemli bir aks niteliği taşıyan cadde ile ilişkili olarak planlanmıştır (Gürkaş, 2003:25). Sibel Bozdoğan ise Cumhuriyet Dönemi parklarının karakteristik özelliklerini şöyle ifade eder;"… Anadolu'nun dört bir yanında tekrar edilen, kolayca tanınan milli bir imge. Ortalarında fıskiye olan geometrik şekilli havuzlar, düzgün çiçek tarhları, düzenli olarak ekilmiş ağaçlar, elektrik direkleri ve banklar, çoğunlukla hükümet binalarının ve Atatürk heykellerinin bulunduğu daha resmi 'cumhuriyet meydanları' nın yanında bulunan..." (Bozdoğan, 2008:94).

Cumhuriyet'in kamusal alandaki temsiliyetini parklar üzerinden gerçekleştirdiğini o dönemde planlanan ve kentsel bellekte yer edinen İstanbul Gezi Parkı (1936), Ankara Gençlik Parkı (1935), Ankara Güven Park (1935),İzmir Kültür Park (1936), Samsun Parkı (1935) ve Adana Atatürk Parkı (1935) gibi örnekler üzerinden okunabilir (Gürkaş, 2003:30-165). Antalya Karaalioğlu Parkı da modernleşme sürecinde üretilen parklardan biridir.

Cumhuriyet Dönemi Kamusal Mekanı Karaalioğlu Parkı

Cumhuriyet etkisiyle değişen düşünce biçimi kentsel kimliğin yeniden üretilmesi amacıyla kentsel planlama hareketlerini başlatmıştır. Cumhuriyet'in erken döneminde gerçekleştirilen kentsel planlama hareketlerinin bir sonucu, kamusal mekan düzenlemelerinin önem kazanmasıdır (Hasol, 2017:62). 1940'lı yıllarda Antalya'da yapılan kent planlaması çalışmaları da, Cumhuriyet Dönemi anlayışının bir parçası olarak üretilmiştir. Modernleşip değişen kent kurgusu ve yaşantının izlerini, Antalya'da bu dönemde tasarlanan meydan ve parklar üzerinden okumak mümkündür. Mevlüt Baysal tarafından tasarlanan ancak günümüze ulaşamayan Antalya Çocuk Bahçesi ve Antalya Çocuk Parkı erken Cumhuriyet Dönemi'nde üretilen parkların Antalya'daki ilk örnekleridir. Antalya çocuk parkının yeri tam olarak bilinmemekle birlikte, öğretmenevinin karşısında olduğu düşünülmektedir (Gürkaş, 2003:45-48). Çalışmaya konu olan Karaalioğlu Parkının erken dönemde tasarlanan bu parkların devamı niteliğinde planlandığı düşünülmektedir.

Antalya için önemli bir ticaret aksı olan Atatürk Caddesi ile bağlanarak tasarlanan Karaalioğlu Parkı tarihi kent merkezi Kaleiçi'nin devamı niteliğindedir. Kaleiçi surlarının dışında örgütlenen yeni kentin planlama hareketleri kapsamında, falezler üzerindeki bataklık alanın dönüştürülmesiyle kent yaşamına dâhil edilmiştir (Gül, 2006:135). Mimari tasarımı Nemci Ateş, peyzaj tasarımı Mevlüt Baysal'a ait olan Karaalioğlu Park'ı 1940 yılında kentlinin kullanımına sunulmuştur (Gürkaş, 2003:103). Parkın Işıklar Caddesi üzerinde iki ana girişi vardır. Bu girişlerden ilki Atatürk Caddesi'ni karşılayan ve eski belediye binası önünde iki kola ayrılan yaya akslarına açılır. Diğer giriş ise öğretmenevinin karşısında bulunmaktadır. Bu girişi takip eden yürüyüş yolu, eski stadyumun yanından devam eder. Sözü edilen girişlerle bağlantılı üç ana yaya aksı falezler üzerinde konumlanan miradorlar ile sonlanır. Miradorlar, falezlerin oluşturduğu doğal sınırın paralelinde tasarlanan bir yürüyüş bandı ile birbirine bağlanmıştır. Tasarlandığı dönemde bu bantın bir ucu Hıdırlık Kulesi'ni ve Kaleiçi'ni içeren tarihi kent merkezine açılırken diğer ucu da sosyal işlevlerin yüklendiği yapılarla sonlanır.

Karaalioğlu Parkı Cumhuriyet Dönemi park tasarım yaklaşımının izlerini taşır. Parkın içerisinde yürüme akslarının ve girişin kesişiminde yer alan geometrik formlu havuz, keskin hatlarla ve lineer kurgu ile tasarlanan yürüyüş yolları ve bu aksların bitişindeki dairesel formlu miradorlar bu dönemin tasarım yaklaşımlarındandır. Cumhuriyet Dönemi peyzaj tasarımında başvurulan çiçeklendirilmiş geometrik alanlar ve düzenli dikilmiş ağaçlar Karaalioğlu Parkı'nın yürüyüş aksları lineer kurgusunu vurgulamaktadır (Bozdoğan, 2008:94).

Parkın içinde yer alan akslar üzerinde konumlanan kamu kurumları, eğlence mekânları, çocuk oyun alanları, spor alanları, doğal ve yapılı çevre ile ilişkilendirilerek tasarlanmış seyir terasları parkın Cumhuriyet Dönemi'nin etkisiyle yoğun olarak kullanılan bir kamusal mekâna

dönüşmesini sağlamıştır. Karaalioğlu Parkı, yapıldığı dönemden günümüze dek park işlevini sürdürerek kentlinin belleğinde yer edinmiştir ve bugün de kentlinin yoğun olarak kullandığı bir park olmuştur. Bu bağlamda kültürel mirasın bir parçası olarak değerlendirilebileceği düşünülmektedir.

Kültürel Miras Olarak Karaalioğlu Parkı

Bilimsel, tarihi ve sanatsal yönden evrensel değer taşıyan, ait olduğu toplumun ve yerin izlerini barındıran, insan, doğa veya her ikisinin ortak ürünü olan her türlü varlığın kültür mirası kapsamına dahil edilebilmesi ve yasal çerçevelerle korunabilmesi için sahip olması gereken birtakım değerler vardır. Antalya Karaalioğlu Parkı'nın da barındırdığı çevresel, tarihi kültürel ve sosyal nitelikleri, kentle ve kentliyle kurduğu ilişki bakımından irdelendiğinde bir kültür varlığı olarak kabul edilmesini sağlayacak değerlere sahip olduğu söylenebilir. Madran ve Özgönül'ün derlediği kriterler Karaalioğlu Parkı özelinde incelendiğinde parkın süreklilik, anı, ekonomik, işlevsel, geleneksel, eğitim ve belge değerlerini taşıdığı düşünülmektedir.

Bu değerlerden süreklilik değeri ve anı değeri kent belleği ile ilişkilendirilerek açıklanabilir. Bellek kavramını Henri Bergson, Madde ve Bellek'te, insanın zihninde oluşan, çevresine dair anlık algı ve izlenimlerinin ardarda gelmesi ve katmanlaşmasıyla karşılık bulan imgeler üzerinden açıklar (Bergson, 2007:154-155). Maurice Halbwachs ise bu kavramın bireysellikle ilişkilenen algılanış biçimini toplumsal girdilerle bir arada düşünür. Bireysel algının ve belleğin sosyal yaşantıdan, toplumsal girdi ve ortak bağlamdan ayrı düşünülemeyeceğini ifade eder. Bu bakış açısının bir sonucu olarak toplumun sosyal ve fiziksel etkileşim ortamının ürünü olan toplumsal 'kolektif bellek' kavramı ortaya çıkmaktadır (Çalak, 2012:34). Kolektif bellek bir toplumun ve yerin farklı dönemlerine ait yaşantıyı günümüze aktaran olgudur. Karaaliğlu Parkı'nın geçmişten günümüze kent için bir odak noktası olması, sosyal hayatın düğüm noktası haline gelmesi, kent imgesi haline dönüşerek kentlinin kolektif belleğinde yer edinmesini sağlamıştır. Bu bağlamda Karaalioğlu Parkı'nın kent hayatında süreklilik ve anı değeri taşıdığı söylenebilir. Geleneksel değer ve eğitim değeri açısından irdelendiğinde ise; kentlinin sosyal hayata bakış açısının değişmesiyle kamusal alanlarla olan etkileşimin artmış olduğu ve kent parklarının bu sürecin izlenebileceği yeni bir geleneğin başlangıcı olduğu söylenebilir. Karaalioğlu Parkı, oluşan bu geleneğin kent merkezindeki en somut örneğidir ve Cumhuriyet Dönemi modernleşen toplumunun bireye atfettiği önemin kent kurgusundaki yansımadır. Parkın tasarım öğeleri ise dönemin modern tasarım yaklaşımlarını izlerini günümüze aktararak kent tarihi açısından belge değeri taşır. Bataklık alanının kamusal mekana hizmet eden peyzaj alanına dönüştürülmesi ile park şehir hayatına dahil edilerek kente değer kazandırmıştır. Tasarlandığı dönemden bugüne dek Karaalioğlu Parkı, özgün işlevini yitirmeden kentin yoğun olarak kullanılan kamusal yeşil alanlarından biri olmuştur. Sahip olduğu düşünülen bu değerlerle Karaalioğlu Parkı'nın kent tarihi ve belleğinin tanıklığını yapan bir kültürel miras olduğu söylenebilir.

Sonuç ve Değerlendirme

Antalya Karaalioğlu Parkı, Cumhuriyet Dönemi tasarım anlayışı ve toplumsal yaşantıdaki değişimi günümüze taşıyan tarihi bir belge niteliğinde olması, doğal çevrenin korunmasına katkısı, kent yaşamının önemli bir parçası haline gelerek kolektif belleğin oluşumundaki yeri ve sahip olduğu değerler ile kültürel miras kapsamında değerlendirilmiştir.

Kentlinin kolektif belleğinin sürdürülmesi ve deneyimlerinin aktarılarak günümüz toplum yaşamının şekillendirilmesinde kültürel mirasın korunması ve yaşatılması önemli bir rol üstlenmektedir. Karaalioğlu Parkı yapımından bugüne dek kent parkı işlevini sürdürerek, yakın çevresini sosyal etkileşim alanına dönüştürmüş ve süreç içerisinde kentin Cumhuriyet Meydanı'ndan parka ulaşan ana arterini yaya yoğunluklu bir aks haline getirmiştir. Bu bağlamda kent belleğinin ayrılmaz parçası haline gelen park, korunması ve yaşatılması gereken bir değerdir.

Antalya kentinin sahip olduğu bu değerin devamlılığının sağlanması ve farkındalığının arttırılması için park kent yaşamındaki aktif rolünü kaybetmemelidir. Günümüzde düzenlenen Mimarlık Bienali, çeşitli şenlikler ve festivaller bu rolü destekler niteliktedir. Ulusal ve uluslararası alanda yapılan etkinliklerin artırılmalısının yanı sıra, Karaalioğlu Parkı'nın tarihsel değeri ve sahip olduğu nitelikleri vurgulayan, kentliye bu belleği aktaran, geçmiş ile gelecek arasındaki bağın kurulmasını sağlayan sanatsal, kültürel, bilimsel ve sportif etkinliklere yer verilmelidir. Park çevresindeki Atatürk Evi, geleneksel doku, modern dönem konut örnekleri, stadyum, kapalı spor salonu, belediye binası ve öğretmenevi ile birlikte sosyal ve kamusal işlevleri içeren bir bütün olarak ele alınmalıdır. Modern dönem konut örneklerinin özgün işlevlerini devam ettirilmesi ve öğretmenevinin restore edilerek halkın kullanımına açılması, kent belleğinin sürdürülmesi açısından olumludur. Eski belediye binasının kültürel işlev yüklenerek parkla bütünleşmesi, yıkılan stadyumun açık tribününün izleri korunarak rekreasyon alanı olarak tasarlanıp parkla ilişkilendirilecek olması ve işlev değiştirecek Atatürk Kapalı Spor Salonu'nun

kabuğunun korunması, kent belleğinin sürdürülmesinde ve parkın işlevinin devamlılığında destekleyici niteliktedir.

Kullanıcılarda, kentin merkezinde yer alan kültürel mirasa dair farkındalık oluşturulması ve koruma bilincinin kazandırılması, parkın yapısal öğelerinin korunarak, bağlı olduğu tasarım anlayışının özelliklerini kaybetmeden günümüz ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde düzenlenmesi ve gelecek kuşaklara aktarılması sağlanmalıdır.

Kaynaklar

Bergson, H. "Madde ve Bellek",Dost Kitabevi Yayınları, Ankara, 2007.

Bozdoğan, S. "Modernizm ve Ulusun İnşası", Metis Yayınları, İstanbul, 2008.

Çalak, I. "Kentsel ve Kolektif Belleğin Sürekliliği Bağlamında Kamusal Mekanlar: ULAP Platz Örneği, Almanya", Tasarım+Kuram, 13, İstanbul, 2012, 34-47.

Engin, E. F. "Cumhuriyet Dönemi Kent Parklarının Karaalioğlu Parkı Örneğinde İncelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, Antalya, 2017.

Gül, M. "Antalya Kent Merkezi Kültür Ve Turizm Gelişim Bölgesinde Yer Alan Sit Alanları Ve Bu Alanlarda Antalya Büyükşehir Belediyesince Başlatılan Çalışmalara İlişkin Genel Bir Değerlendirme", Planlama, 4, 2006, 121-146.

Gürkaş, T. "Erken Cumhuriyet Türkiyesi'nde Kamusal Yeşil Alanları Doğuşu", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2003.

Hasol, D. "20. yy. Türkiye Mimarlığı", Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul,2017.

ICOMOS."Charter on theInterpretationand Presentation of CulturalHeritageSites", 16th General Assembly of ICOMOS, Canada, 2008.
http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_03978120013536711 58.pdf adresinden ulaşıldı. Erişim Tarihi: 07.04.2018.

Madran, E., Özgönül, N. "Kültürel ve Doğal Değerlerin Korunması", TMMOB Yayınları, İstanbul, 2011.

UNESCO, "Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına DairSözleşme", Resmi Gazete, 17959, 1983.
http://www.unesco.org.tr/dokumanlar/somutkulturelmiras/somut_kulturel_miras.pdf adresinden ulaşıldı. Erişim Tarihi: 07.04.2018.